

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้านพัสดุองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ
- 2.2 แนวคิด เกี่ยวกับประสิทธิภาพ
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
- 2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ

2.1.1 ความหมายของการบริหารงานพัสดุ

การบริหารงานพัสดุเป็นเรื่องสำคัญและมีความหมายต่อธุรกิจ องค์กร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้การบริหารงานขององค์กรประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่หรือพนักงานจำเป็นต้องมีความเข้าใจต่อหลักการและวัตถุประสงค์ของการบริหารงานพัสดุ การศึกษาการบริหารงานพัสดุพบว่า องค์กรส่วนใหญ่ให้ความหมายของพัสดุ หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างและการจ้าง

Monczka, Trent, and Handfield (2005) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการจัดซื้อ (Purchasing objectives) ของหน่วยงานการจัดซื้อระดับโลก (World class) ซึ่งมีรายละเอียดครอบคลุมมากกว่าวัตถุประสงค์การจัดซื้อแบบดั้งเดิม ที่มีแต่เพียงความต้องการจะได้รับสินค้าและบริการตามต้องการเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- (1) สนับสนุนความต้องการในการปฏิบัติงาน
- (2) บริหารจัดการกระบวนการจัดซื้ออย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- (3) คัดเลือก พัฒนาและรักษาไว้ซึ่งแหล่งของสินค้า
- (4) เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงาน

(5) รongรับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

(6) พัฒนากลยุทธ์การจัดซื้อเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์องค์กร

สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณ เพื่อจัดหาพัสดุในการจัดการศึกษาเป็นจำนวนมาก ถ้าคิดเฉพาะค่าปลูกสร้างอาคารสถานที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามารวมกัน ก็จะเป็นเงินค่าก่อสร้างที่สูงที่สุดในบรรดาค่าก่อสร้างของรัฐบาลที่ได้ลงทุน ในรอบปีซึ่งเจตนารมณ์ที่แท้จริงนั้น รัฐบาลให้งบประมาณค่าพัสดุแก่หน่วยงานทางการศึกษา เพื่อเป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cammpbell (1958: 117) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารธุรการ การเงิน และพัสดุเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการจะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย

วิลาวรรณ มังคลา (2564: 16) กล่าวว่า การบริหารพัสดุ เป็นกระบวนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสิ่งของด้วยวิธีการจัดหาพัสดุเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน มีการควบคุม ลงบัญชีพัสดุไว้เป็นหลักฐานในการเบิกจ่ายให้หน่วยงานต่าง ๆ และควบคุมพัสดุไว้ให้มีปริมาณเท่าที่จำเป็นตลอดมีการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดีสามารถใช้งานได้มีการตรวจสอบและจำหน่ายพัสดุเป็นประจำเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ในการใช้งานมากที่สุดตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

สมาคมผู้บริหารพัสดุแห่งประเทศไทย (2560: 3) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอน ที่ทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ดำเนินงานตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

สุภารัตน์ บาลนามคม (2564: 18) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง การนำเอาวิทยาการหรือศิลปะในการบริหารมาใช้ในกระบวนการหรือขั้นตอนในการจัดการพัสดุประกอบด้วย วัสดุและครุภัณฑ์ด้วยวิธีการจัดหาพัสดุ การควบคุม การบำรุงรักษาและการจำหน่ายพัสดุเพื่อสนับสนุนและตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงานขององค์กร ได้อย่างทันเวลา คุ่มค่า ประหยัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาผู้วิจัย สรุปได้ว่า การบริหารองค์กร หรือการทำงานใด ๆ จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากเป็นค่าพัสดุ การบริหารพัสดุ จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่องค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจปรับปรุงพัฒนาแนวทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากพัสดุอย่างคุ้มค่าและประหยัด เป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงานขององค์กร ทำให้องค์กรสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2.1.2 ความสำคัญของการบริหารงานพัสดุ

การบริหารงานพัสดุเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้การบริหารด้านอื่น ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ส่งเสริมให้องค์กรมีการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานพัสดุ ไว้หลายท่านดังนี้

สมาคมผู้บริหารพัสดุแห่งประเทศไทย (2560:8) แสดงทัศนะว่า การบริหารงานพัสดุเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพขององค์กรนั้น ๆ โดยการให้ความสำคัญต่อการบริหารงานพัสดุสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องแสวงหาวิธีการ กระบวนการ การกำหนดขั้นตอนปฏิบัติงานที่ดีและเหมาะสมต่อไป

วิลาวรรณ มังคลา (2564: 17) ระบุถึง ความสำคัญของการบริหารพัสดุว่าเป็นปัจจัยหรือทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการปัจจัยแต่ละอย่างมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การบริหารงานจึงจะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรได้

เฉลิมชัย อุทการ (2563: 10) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุเป็นเรื่องสำคัญและมีความหมายต่อธุรกิจ องค์กร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เนื่องจากทรัพยากรอันมีจำกัด ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และการจัดการ (Management) ปัจจัยด้านพัสดุ (Material) ได้แก่ พักขุซึ่งนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบริหารธุรกิจองค์กร บริษัทหรือสถาบันต่าง ๆ มีความจำเป็นและต้องการใช้ทรัพยากรจึงต้องหาวิธีใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงจำเป็นต้องมีการบริหารงานพัสดุเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

สุภารัตน์ บาลนามคม (2564: 20) กล่าวว่า การดำเนินงานของกิจการใด ๆ ก็ตามจำเป็นจะต้องใช้พัสดุเป็นจำนวนมากการบริหารงานพัสดุจึงมีความจำเป็นที่องค์กรต่าง ๆ ต้องให้ความสนใจปรับปรุงแนวทางการบริหารอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากพัสดุได้อย่างคุ้มค่าและประหยัด เป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงานของหน่วยงานงานพัสดุนับเป็นงานที่มีความสำคัญงานหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมโครงการให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพงานพัสดุช่วยสนับสนุนให้กลุ่มงานอื่น ๆ มีประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานการจัดกิจกรรมภายในกลุ่มเป็นงานที่สนับสนุนส่งเสริมให้ ดำเนินงานในสถานศึกษาประสบผลความสำเร็จงานพัสดุมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ สถานศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา จัดซื้อ จัดจ้าง การควบคุม การดูแลรักษา และการจำหน่ายพัสดุทั้งหมดความจำเป็นต้องใช้แม้ว่างานพัสดุจะไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง แต่ก็มีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความสะดวกและคล่องตัวมากขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารงานพัสดุเป็นเรื่องสำคัญองค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) วิธีปฏิบัติงาน (Method) ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบริหารองค์กรต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารงานพัสดุเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุ้มค่า ประหยัด

งบประมาณ สนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ดำเนินไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 ขอบข่ายการบริหารงานพัสดุ

การบริหารงานพัสดุเป็นการบริหารที่มีขั้นตอน มีขอบข่ายการบริหารงานพัสดุที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทหรือตามทัศนของหน่วยงานที่ได้กำหนดขึ้นขอบข่ายการบริหารงานพัสดุเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ความสะดวกและเหมาะสมกับหน่วยงานซึ่งมีผู้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานพัสดุไว้ ดังนี้

สมาคมผู้บริหารพัสดุแห่งประเทศไทย (2560: 13) กล่าวว่า กระบวนการบริหารพัสดุมีกิจกรรมหลายขั้นตอนนับแต่การวางแผนหรือการกำหนดโครงการ การกำหนด ความต้องการ การจัดหาพัสดุ การแจกจ่ายพัสดุ การบำรุงรักษาหรือการซ่อมบำรุงและการจำหน่ายพัสดุดอกจากบัญชีสรุป การดำเนินการบริหารงานพัสดุมีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่สำคัญได้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การจัดหาพัสดุ (2) การควบคุมพัสดุ (3) การบำรุงพัสดุ และ (4) การจำหน่ายพัสดุ

เฉลิมชัย อุทการ (2563: 11) ให้ทัศนะว่า การบริหารงานพัสดุ มีกระบวนการบริหารงานพัสดุ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผนกำหนดความต้องการ (2) การจัดหาพัสดุ (3) การแจกจ่ายพัสดุ (4) การควบคุมพัสดุ (5) การบำรุงรักษาพัสดุ และ 6) การจำหน่ายพัสดุ

สุภารัตน์ บาลนามคม (2564: 25) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานพัสดุจากแนวคิดของนักวิชาการจะครอบคลุมเกี่ยวกับการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การบำรุงรักษาการตรวจสอบและการจำหน่ายพัสดุ ซึ่งสอดคล้องกับที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

แนวทางการบริหารพัสดุจะเห็นได้ว่ามีกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจนในการบริหารงานพัสดุ ประกอบด้วย การวางแผน/การกำหนดโครงการ การจัดหา การจำหน่ายพัสดุ จนกระทั่งการกำกับควบคุม รวมถึงการบำรุงซ่อมแซม โดยมีการกำหนดให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการจัดซื้อและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่ว่าด้วยระเบียบกระทรวงการคลัง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

2.2.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

ธนาญ ภูววิทยธร (2561: 22) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการ ในการดำเนินงานโดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำกับแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินงานใด ๆ อาจแสดง ค่าของประสิทธิภาพในลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับ

ผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งถ้าผลกำไรมีสูงกว่าต้นทุนเท่าไรยิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพมากขึ้นประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้ เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่าประหยัด ไม่มีการสูญเปล่าเกินความจำเป็นรวมถึงการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็วตรงความต้องการและมีคุณภาพ

ศตวรรษ คงทอง (2563: 15) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ หรือทักษะในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ของงานตามมาตรฐานที่องค์กรได้กำหนดไว้ ภายใต้เงื่อนไขการใช้ทรัพยากรและระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าที่สุด

พรณิดา คำนา (2562: 4) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานที่บรรลุเป้าหมายของงานเป็นหลักโดยมุ่งเน้นให้เกิดการประหยัดทรัพยากรอันเป็นปัจจัยการผลิตซึ่งนำมาสู่การเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและในขณะเดียวกันที่ผลผลิตหรือบริการนั้น ๆ ตรงตามความต้องการของลูกค้าย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพตามมาส่งผลให้ลูกค้าได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า ในที่สุด

Flora and Debbie (1996: 131) ได้ให้ความหมายประสิทธิภาพ เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับอย่างดี นั่นคือ ผลผลิตสินค้าได้คุณภาพ ในวิธีที่ดีที่สุด เวลาสั้นที่สุด ประสิทธิภาพด้านต้นทุนดีที่สุด

Robbins and Coulter (2003) ได้ให้ความหมายประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานโดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือ ลดค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบและอุปกรณ์ลงหรือประหยัดทรัพยากรได้เป็น การ ทำสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง (Doing the thing right)

สุภารัตน์ บาลนาคม (2564: 45-46) ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการทำงานที่บรรลุเป้าหมายของงานเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นให้เกิดการประหยัดทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ไม่มีการสูญเปล่าเกินความจำเป็นเป็นการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้องสามารถลดค่าใช้จ่ายหรือประหยัด ทรัพยากรได้โดยใช้วิธีที่ดีที่สุด เวลาสั้นที่สุดและมีประสิทธิผลด้านต้นทุนดีที่สุด

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ การทำสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องในการ ดำเนินงานโดยมีผลผลิต ที่คุ้มค่าและมีประโยชน์ ซึ่งรวมถึงการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถนำไปสู่ผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการและมีคุณภาพสูงสุด

2.2.2 ความสำคัญของประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิตที่ได้เป็นตัวบ่งชี้วัดการดำเนินงานนั้น ๆ มีประสิทธิภาพ อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพในลักษณะของการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งหากได้ผลกำไรสูงกว่าต้นทุนแสดงว่า มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลขแต่อาจแสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัดไม่มีการสูญเปล่า

เกินความจำเป็น รวมถึงมีการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็ว ตรงเวลาและมีคุณภาพ ดังนั้น ประสิทธิภาพสามารถพิจารณาได้ 2 ระดับ ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของบุคคล และ (2) ประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งสามารถอธิบาย รายละเอียดได้ดังนี้

Gibson et al. (1982: 37) ประสิทธิภาพของบุคคล เป็นการทำงานเสร็จโดยสูญเสียเวลา และเสียพลังงานน้อยที่สุด ค่านิยมการทำงานที่ยึดกับสังคม คือ การทำงานได้เร็วและได้งานดี บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือ บุคคลที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนโดยใช้ กลวิธีหรือเทคนิคการทำงานที่จะสร้างสรรค์ผลงานได้มากที่สุด เป็นผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ โดยสิ้นเปลืองทุนหรือค่าใช้จ่าย พลังงาน และเวลาน้อยที่สุด เป็นบุคคลที่มีความสุขและพอใจในการทำงานซึ่งจะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน และยังสามารถคิดค้น ดัดแปลงวิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

ความสำคัญของประสิทธิภาพ คือการแสดงถึงความคุ้มค่าคุ้มทุน เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพทั้งตัวระดับบุคคล และองค์กร ในการปฏิบัติงาน ทำให้เห็นถึงกระบวนการดำเนินงาน มีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร ทำให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2.3 ประสิทธิภาพขององค์กร

เป็นการดำเนินการขององค์กรตามภารกิจ หน้าที่ขององค์กรโดยใช้ทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงกำลังคนอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเสียเวลาน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่ผลตามวัตถุประสงค์ได้อย่างดีโดยประหยัดทั้งเวลาทรัพยากรและกำลังคน องค์กรมีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการผลิตและการบริการได้ตามเป้าหมายองค์กรมีความสามารถใช้อยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เทคนิควิธีการและเทคโนโลยีอย่างฉลาด ทำให้เกิดวิธีการทำงานที่เหมาะสม มีปัญหา อุปสรรคและความขัดแย้งน้อยที่สุด บุคลากรมีขวัญกำลังใจมีความสุขพอใจในการทำงาน

Millet (1954:115) ได้ให้พรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (Efficiency) ไว้ว่าประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษยและได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย (Human Satisfaction and benefit Produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึงความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชนโดยพิจารณาจาก

- (1) การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable Service)
- (2) การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (Timely Service)
- (3) การให้บริการอย่างพอเพียง (Ample Service)
- (4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous service)
- (5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service)

นอกจากนี้ Gerson (1993) กล่าวว่า ลูกค้านหนึ่งจะรู้สึกพึงพอใจเมื่อไรก็ตามที่ ความต้องการของเขาหรือเธอ (ไม่ว่าจะเป็นความต้องการที่แท้ จริงหรือเป็นแค่เพียงความรู้สึกเท่านั้น) ได้รับ

การตอบสนองในระดับ ตามที่คาดหวังหรือเกินความคาดหมาย ดังนั้น ประเด็นสำคัญก็คือคุณจะได้
อย่างไรว่า สิ่งที่ลูกค้าปรารถนาต้องการและคาดหวังนั้นคืออะไรด้วยการถามลูกค้าถูกต้องเลยครับคุณ
เพียงแค่ถามพวกเขา จากนั้นคุณก็ต้องพยายาม เสนอและตอบสนองตามที่พวกเขาปรารถนา และถ้า
เป็นไปได้คุณก็ควรให้บริการเพิ่มเติมเพื่อเพิ่ม ความประทับใจ ให้กับลูกค้าของคุณ ความพึงพอใจของ
ลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจเมื่อสินค้าหรือ บริการของเราตรงกับความต้องการ หรือเกินความคาดหมาย
ของพวกเขา

Kotler (2021: 211) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้า คือความพึงพอใจ
(Satisfaction) เป็นความรู้สึกหลังการซื้อของลูกค้าซึ่งเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างการ รับรู้
ต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการหรือประสิทธิภาพของสินค้า (Perceived Performance) กับการ
ให้บริการ หรือประสิทธิภาพ ของสินค้าที่ลูกค้ามีความคาดหวังไว้ (Expectation Performance) ถ้า
ระดับของผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการ (Product Performance) ต่ำกว่าความคาดหวังของ ลูกค้า
จะทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจ (Dissatisfaction) แต่ถ้าระดับของผลที่ได้รับจากสินค้า หรือ
บริการเท่ากับความคาดหวังของลูกค้าจะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและถ้าระดับของผลที่ได้รับจาก
สินค้าหรือบริการสูงกว่า ความคาดหมายที่ลูกค้าตั้งใจไว้ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความ ประทับใจ

Millet (1954: 297) ให้ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจในบริการ (Service Satisfaction)
โดยให้พิจารณาว่าการให้บริการนั้นสามารถสร้างความพึงพอใจหรือไม่จากองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

(1) การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) หมายถึงความยุติธรรมในการ
บริการที่มีฐานคติที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นลูกค้าทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม กัน
ในแง่ของกฎหมายไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ลูกค้าจะได้รับการปฏิบัติใน ฐานะที่เป็น
ปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานให้บริการเดียวกัน

(2) การให้บริการอย่างทันเวลา (Timely Service) หมายถึง ในการบริการจะต้องมองว่า
การให้บริการจะต้องตรงเวลาผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน จะถือว่า ไม่มีประสิทธิภาพเลยถ้าไม่มี
การตรงต่อเวลา ซึ่งจะสร้างความไม่พอใจให้กับลูกค้า

(3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Amble Service) หมายถึงการให้บริการต้องมีลักษณะ
มีจำนวนการให้บริการ สถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม (the right quantity at the geographical)
ความเสมอภาค หรือการตรงต่อเวลาจะไม่มี ความหมายเลยถ้าไม่มีจำนวนการให้บริการที่เพียงพอ และ
สถานที่ตั้งที่ให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการ

(4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) หมายถึง การให้บริการที่เป็นไป
อย่างสม่ำเสมอโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักไม่ใช่ยึดความพอใจของหน่วยงานที่ ให้บริการว่า
จะให้หรือหยุด บริการเมื่อใดก็ได้

(5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service) หมายถึงการให้บริการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงานกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยการใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

Millett (1954: 357) ได้อธิบายความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะ หรือความสามารถในการที่จะพิจารณาว่า บริการสาธารณะนั้นจะเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ให้พิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ความสามารถในการจัดบริการให้อย่างยุติธรรมโดยลักษณะการจัดนั้นจะต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคและเสมอหน้า (Equitable Service) แก่ผู้รับบริการ ดังนั้น ประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ในแง่มุมของกฎหมาย ไม่มีการแบ่งแยกในการให้บริการ ประชาชนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน

(2) ความสามารถในการจัดบริการให้อย่างรวดเร็วทันต่อเวลา (Time Service) ตามลักษณะของความจำเป็นรีบด่วนในบริการและความต้องการของประชาชนในบริการนั้น ๆ ผลการปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีการตรงเวลา ซึ่งจะสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ประชาชน

(3) ความสามารถในการจัดบริการให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้รับบริการ หมายถึงการให้บริการสาธารณะต้องมีลักษณะมีจำนวนการให้บริการ และสถานที่บริการอย่างเหมาะสม ความเสมอภาคหรือการตรงเวลาจะไม่มี ความหมาย ถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอและสถานที่ตั้งให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการ

(4) ความสามารถในการจัดบริการให้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) โดยไม่มีการหยุด ชะงัก หรือติดขัดในการให้บริการนั้น ๆ ยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ยึดความพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้หยุดบริการเมื่อใดก็ได้

(5) ความสามารถในการพัฒนาการบริการที่จัดให้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้มีความเจริญก้าวหน้า (Progressive Service) ตามลักษณะของการบริการนั้น ๆ ขึ้นไปเรื่อย ๆ

การดำเนินงานเพื่อให้เกิดองค์กรที่มีประสิทธิภาพนั้น คือการบริการจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการสูญเสียเปลืองน้อยสุด โดยใช้ทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ มีความตั้งใจ ใส่ใจ และพัฒนาสมรรถนะอยู่เสมอ ในการดำเนินและนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทั้งภายนอกและภายใน อันประกอบด้วย การบริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) การให้บริการอย่างทันเวลา (Time Service) การให้บริการอย่างพอเพียง ความสามารถในการจัดบริการให้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) และการพัฒนาในด้านบริการอย่างต่อเนื่อง (Progressive Service) ฉะนั้นการบริหารและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมี

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถนำหลักการของธรรมาภิบาลและกำหนดกลยุทธ์มาใช้ในการจัดการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้สูงสุดในองค์กร

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.3.1 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องมีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้ให้คำนิยาม และความหมายของหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

พระ พันธุ์งาม (2561: 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหาร การจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

จุฑากาญจน์ เก่งกลีกร (2564: 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้เพื่อมุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน อีกทั้งเป็นการมุ่งจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่าและเป็นระบบตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเสมอภาค มีความเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม มีการกระจายอำนาจเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้งานบรรลุตามเป้าหมายได้

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2561: 75) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม องค์การหรือธุรกิจ ด้วยความรับผิดชอบ คุ้มค่า ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ มีความชอบธรรม ยุติธรรมและมีคุณภาพมาตรฐานพัฒนาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

สถาพร วิชัยรัมย์ (2560: 12) กล่าวว่า ความหมายของหลักธรรมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไปทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การ

ผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ โดยสาระธรรมาภิบาล หรือ Good Governance คือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้แน่ใจได้ว่านโยบายที่กำหนดไว้จะได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐาน

รัตน์ อาสาทำ (2562: 36) หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารจัดการที่ยึดหลักความรับผิดชอบ หลักการกระจายอำนาจ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความเป็นธรรม หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานพัสด

สุธรรม สงศิริ (2565: เว็บไซต์) ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยัง หมายถึง การบริหารการจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้ มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือหาได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น ธรรมาภิบาล คือ การยึดมั่นในวัตถุประสงค์ขององค์กรและผลผลิตที่จะส่งมอบให้แก่ประชาชนและผู้รับบริการ ต้องมีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในวัตถุประสงค์และผลผลิตที่ตั้งใจจะทำให้ผู้รับได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นเลิศคุ้มค่ากับภาษีที่เสียให้แก่รัฐบาลองค์กรจะต้องมีการประกาศ (Statement) พันธกิจและ วัตถุประสงค์ขององค์กรที่ชัดเจนและใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานขององค์กรนั้น ๆ ธรรมาภิบาล คือ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่และบทบาทของตนบุคคลากรต้องเข้าใจใน หน้าที่ของผู้บริหารเข้าใจอย่างแจ่มชัดในความรับผิดชอบของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้บริหารรวมทั้งต้อง มั่นใจว่าทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตน มีความเข้าใจอย่างชัดเจนในความสัมพันธ์ ระหว่างผู้บริหารกับประชาชนผู้รับบริการผู้บริหารควรแจ้งให้ประชาชนได้ทราบในการประกาศ สาธารณะ (Public Statement) ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตน โดยระบุให้ทราบถึงการ ปฏิบัติงานที่พอเหมาะกับขนาดและความซับซ้อน (Complexity) ขององค์กร ธรรมาภิบาล คือ การ ส่งเสริมค่านิยม (Values) ขององค์กร และแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของธรรมาภิบาลโดยการปฏิบัติหรือ พฤติกรรมนำค่านิยมขององค์กรมาใช้ปฏิบัติผู้บริหารองค์กร ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีผู้บริหาร ตัดสินและวินิจฉัยอย่างโปร่งใสและเปิดเผย การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารทำตัวเป็น ตัวอย่างในการให้บริการแก่ประชาชน ทุกชนชั้นอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน รวมทั้งมีการสื่อสารที่ ดีมีการตัดสินใจอย่างโปร่งใส และมีการบริหารความเสี่ยงที่รัดกุมการตัดสินใจทุกครั้งต้องกระทำอย่าง โปร่งใสและยุติธรรม และการสนับสนุนต้องมั่นใจว่ามีระบบบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพอยู่ใน ระบบการทำงานต้องมีระบบตรวจสอบการทำงานทุกอย่าง เพื่อให้แน่ใจว่าทุกอย่างดำเนินไปตาม

แผนการทำงานมีการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานบัญชีการเงินรวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่ผลิตโดยองค์กร

จากความหมายของหลักธรรมาภิบาลที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมอย่างชอบธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ตลอดจนการให้ความสำคัญกับองค์กรที่มีรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการ เป็นผู้ตัดสินใจการกระทำตามโครงสร้างและแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ทำให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

2.3.2 ความสำคัญของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน ได้รวบรวมความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้ จุฑาทาญจน์ เก่งกลกิจ (2564: 18) ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า การนำหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีหรือการบริหารภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและปฏิบัติการในองค์กรนั้น มีจุดประสงค์สำคัญคือ การสร้างความพึงพอใจอย่างสูงสุดให้กับประชาชน โดยปัจจัยสำคัญประการแรกที่หน่วยงานภาครัฐต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการเพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน ได้แก่ การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อให้ความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกันและมีจิตสำนึกสาธารณะที่จะสร้างสรรค์งานพัฒนาต่าง ๆ ตามลักษณะของปัญหาและความต้องการ โดยในปัจจุบันนี้ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น ซึ่งนับเป็นโอกาสที่ดีที่จะให้ตัวแทนประชาชนเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลคือ ระบบการบริหารงานของภาครัฐต้องมีความรับผิดชอบได้โดยสาธารณะหรือตัวแทนของประชาชน ทั้งด้านการใช้งบประมาณและวิธีการของการบริหารจัดการต่าง ๆ นอกจากนี้ประชาชนควรที่ได้รับข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็วทันสถานการณ์โดยปัจจุบันประชาชนเองก็ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่กล่าวถึงนี้มากขึ้น ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมวลชนก็นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนอย่างสูงสุด โดยปัจจัยที่สำคัญที่จะสนับสนุนให้ข้าราชการพร้อมให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจและทุ่มเท ได้แก่ การที่บุคคลเหล่านั้นได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ

ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดจนมีขวัญกำลังใจที่ดี ซึ่งเกิดจากได้รับความดูแลด้านสวัสดิการ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม และได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในสายงานตามหลักระบบคุณธรรม

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2561: 81) ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นธรรม ทำให้การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตรวจสอบได้ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข ธรรมาภิบาลยังเป็นกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับของสังคมและมาตรฐานสากล ผู้บริหารต้องสร้างขึ้นเป็นคุณสมบัติประจำตัวและของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบในการบริหารงาน บริหารงานได้อย่างเป็นระบบมีคุณภาพ

จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์ (2560: 107) ได้กล่าวว่า ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หลังจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าจะต้องสร้าง “Governance” ขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3 (1) ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยมีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Morality) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หลักความคุ้มค่า (Utility)

จากความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาลคือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี สามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารงานเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลายเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ ข้าราชการต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลของการจัดการศึกษานั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

2.3.3 องค์ประกอบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2561: 83) ได้กล่าวไว้ว่า การนำองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการและปฏิบัติการในองค์กรนั้นมีจุดประสงค์สำคัญคือการสร้างความพึงพอใจอย่างสูงสุดให้กับประชาชน โดยปัจจัยสำคัญประการแรกที่หน่วยงานภาครัฐต้องคำนึงถึงในการบริหารการจัดการเพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน

ได้แก่ การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันและมีจิตสำนึกสาธารณะที่จะสร้างสรรค์งานพัฒนาต่าง ๆ ตามลักษณะของปัญหาและความต้องการ ควรประกอบด้วย 8 หลักการ

(1) หลักการมีส่วนร่วม (Participatory) หมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หรือผู้บริหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การประเมินผลงานขององค์กร หรือหน่วยงาน

(2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึงการยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และชุมชนยอมรับปฏิบัติตามกฎ

(3) หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดยถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539

(4) หลักความรับผิดชอบ (Responsiveness) หมายถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนได้แก่การตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลและกลายอมรับผลการกระทำ

(5) หลักความสอดคล้อง (Consensus Oriented) หมายถึง การกำหนดและสรุปความต้องการของคนในสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกันและความต้องการที่สอดคล้องต่อกันของสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม การจะพัฒนาสังคมได้ ต้องทราบความต้องการที่สอดคล้องต่อกันของสังคมนั้น ๆ ด้วยวิธีการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ก่อน

(6) หลักความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) หมายถึงไม่เลือกปฏิบัติไม่ลำเอียง มีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมกับประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายเดียวกัน

(7) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) หมายถึงการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ประชาชน ได้แก่ การจัดซื้อ-จัดจ้างที่มุ่งให้เกิดการประหยัด มีการจัดลำดับขั้นการดำเนินงานการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

(8) หลักการมีเหตุผลและอธิบายได้ (Accountability) หมายถึงประชาชนทุกคนต้องตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองด้วยเหตุด้วยผลที่สมเหตุสมผล การมีเหตุผลไม่สามารถกระทำได้อำปราศจากการปฏิบัติตามกฎหมายและความโปร่งใส

จุฬากาญจน์ เก่งกลกิจ (2564: 32) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้มีการดำเนินงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้มีความเสมอภาคและเป็นประชาธิปไตย มีคุณธรรมในการบริหารงานการดำเนินงานโดยอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงการดำเนินงานเป็นไปด้วยความคุ้มค่า และก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยศึกษาหลักธรรมาภิบาล ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งได้กำหนดไว้ 10 หลักการ ได้แก่ (1) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) (2) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) (3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) (4) หลักการรับผิดชอบต่อและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) (5) หลักความเปิดเผยและโปร่งใส (Transparency) (6) หลักนิติธรรม (Rule of Law) (7) หลักความเสมอภาค (Equity) (8) หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) (9) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) (10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Morality/Ethics)

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี 2542 โดยมติคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และระเบียบนี้เริ่มมีผลการบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ 11 สิงหาคม พ.ศ.2542 ซึ่งในระเบียบในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 คือ (สำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542) หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่า ดังนี้

(1) หลักนิติธรรม หลักนิติธรรม หมายถึงการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรืออำนาจของตัวบุคคลในระดับภาครัฐ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการบริหารงานร่วมกันภายในภาครัฐในระดับองค์กร หมายถึง กฎกติกาที่ใช้ในการบริหารงานภายในรวมถึงข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กรส่วนกลางได้อำนาจมาปฏิบัติตามกฎหมายการบริหารจัดการภายในของหน่วยงานนั้น ได้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงานในการนำหลักนี้มาปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรมเพราะเมื่อระบบกฎหมายมีความ

ซับซ้อนมากขึ้น คนในสังคมก็เริ่มมองว่ากฎหมายเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีวิธีปฏิบัติที่สับสนและเกิดความระแวงว่าข้าราชการจะแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินการ โดยจะบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบเหล่านี้อย่างไม่เป็นธรรม ในเรื่องนี้ภาครัฐจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงแก้ไข กฎหมายให้เข้าใจง่าย และมีการเผยแพร่ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายกับประชาชนให้ดีให้ประชาชนเข้าใจว่าการตราและบังคับใช้กฎหมายอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความจำเป็นจริง ๆ มิฉะนั้น ประชาชนจะต่อต้านไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้ นอกจากเรื่องความเป็นธรรมแล้วจะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการร่างออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายให้มีความรัดกุมรวดเร็วและเป็นธรรมด้วย

(2) หลักคุณธรรม หลักคุณธรรม หมายถึงเป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติในระดับภาครัฐ ผู้แทนประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่บริการราชการเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำและจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเคร่งครัดในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและปฏิบัติตามข้อบังคับองค์กรได้ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง โดยเห็นได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้พยายามแก้ไขปัญหานี้ บางส่วนโดยวางมาตรการให้ผู้แทนประชาชนที่เข้าไปบริหารราชการต้องเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม โดยการกำกับดูแลขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 77 ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน จัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 คือ มีจรรยาบรรณ ต่อตนเองต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน ต่อประชาชนและสังคม

(3) หลักความโปร่งใส หลักความโปร่งใส หมายถึงเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการทำให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนองค์กรควรมีนโยบายที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้สามารถตรวจสอบโดยหน่วยตรวจสอบภายในและผู้ตรวจสอบภายนอก เรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจได้ถูกต้องและประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐมากขึ้นด้วยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ

ดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ ข้าราชการข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องเป็นความจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชน

(4) หลักการมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอแนะความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็น การได้ส่วนสาธารณะ ประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ

(5) หลักความรับผิดชอบ หลักความรับผิดชอบ หมายถึงเป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเองกรณีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมมีความมุ่งมั่นและตั้งมั่นยึดถือในนโยบายที่ได้แถลงไว้กับประชาชนว่าในการบริหารงานขององค์กร เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างสูงสุดประชาชนทุกคนจะต้องทำความเข้าใจเรื่องสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ ส่วนภาคธุรกิจเอกชนจะมีหน้าที่สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพปลอดภัยให้ผู้บริโภคและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อาศัยในท้องถิ่น

(6) หลักความคุ้มค่า หมายถึงการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีชาติดูแลการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนในระดับองค์กร ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความรับผิดชอบทั้งหมด เพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคประชาชนทำได้มีประสิทธิภาพสูงกว่าออกไปเลือกนำเทคโนโลยีมาใช้และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง องค์กรมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่นประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่มุ่งมั่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและการบริหารงานจัดการและพัฒนาความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีมาตรฐานการครองชีพที่ดีเทียบเท่าสังคมเมืองให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถคิดริเริ่มและดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเป็นรากฐานที่สำคัญของการใช้สิทธิและเสรีภาพในการปกครองตนเองและเป็นกลไกสำคัญที่นำมาซึ่งการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะองค์กรอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านและการทำงานอย่างมีคุณธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วมสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เกิดการ

กระจายไปทุกชุมชนทุกหมู่บ้านจึงจะเข้าถึงหลักความคุ้มค่า ในปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยอื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวันในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารให้ความสำคัญของทุกฝ่าย ดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย ควบคู่กับการดำเนินงานที่อยู่บนพื้นฐานของการมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถตรวจสอบได้ คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน โดยมีหลักการดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม (Participatory) ทุกภาคส่วนในองค์กรมีโอการรับรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน หลักนิติ (Rule of Law) การดำเนินงานภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย หลักความโปร่งใส (Transparency) การให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsiveness) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด หลักความสอดคล้อง (Consensus Oriented) การกำหนดและรวบรวมความให้ตรงกับความต้องการของประชาชน ภายใต้ความต้องการที่แตกต่าง หาข้อสรุปเพื่อเกิดข้อขัดแย้งน้อยที่สุด หลักความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) การให้ความเสมอภาคและความเป็นธรรม ต่อผู้รับบริการทุกภาคส่วน หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าคุ้มทุน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และหลักการมีเหตุผลและอธิบายได้ (Accountability) การปฏิบัติและดำเนินงานอย่างสมเหตุสมผล สามารถพิสูจน์ ตรวจสอบได้ อยู่ภายใต้ข้อบังคับข้อกฎหมาย จะเห็นว่าหากองค์กรสามารถดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลได้อย่างแท้จริงแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดองค์กรที่มีประสิทธิภาพ และเกิดผลการดำเนินงานที่มีประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนายกรัฐมนตรี เข้ากับบริบทขององค์กร ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ ประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม การดำเนินการภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย ข้อบังคับ หลักคุณธรรม หลักการที่ยึดความถูกต้องดีงามและเป็นการปฏิบัติเพื่อสังคมอย่างแท้จริง หลักความโปร่งใส เป็นหลักการสร้างความไว้วางใจในองค์กร สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก หลักการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในองค์กร รวมถึงประชาชนมีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกัน หลักความรับผิดชอบต่อสังคม การตระหนักในสิทธิ หน้าที่ และความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า คือการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม มาใช้ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์

2.4.1 ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ไว้จำนวนมาก และจะอธิบายความหมายของคำว่า กลยุทธ์ (Strategic) ดังต่อไปนี้

Fitts and Lei (2000: 6) ได้ให้ความหมายว่ากลยุทธ์เป็นความคิด แผนงานและการกระทำที่องค์การนำมาใช้ก่อให้เกิดผลสำเร็จและได้เปรียบคู่แข่ง

ชลธิชา ร่มโพธิ์รี (2561: 3) ได้ให้นิยามไว้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ชุดของการตัดสินใจและการปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน ซึ่งออกแบบขึ้นเพื่อช่วยให้วัตถุประสงค์ของบริษัทบรรลุผลสำเร็จ

Schermerhorn (2002: 203) กล่าวว่ากลยุทธ์ หมายถึง แผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการที่มีความสำคัญ สำหรับองค์การเพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์ในการแข่งขัน

Wheelen and Hunger (2006: 3) การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การตัดสินใจและการปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้องค์การประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานระยะยาว

ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2561: 12) กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์คือกระบวนการซึ่งผู้บริหารระดับสูงกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุ แล้วกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์เพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนกำหนดแผนระยะสั้น เพื่อความมั่นใจว่ายุทธศาสตร์นี้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง

Chandler (1992) การบริหารเชิงกลยุทธ์หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารระดับสูงในการปรับโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และวิธีการทำงานไปสู่สภาพใหม่ องค์กรอยู่รอดและปลอดภัย ซึ่งพบว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้ง โดยตรงและทางอ้อมต่อองค์กร

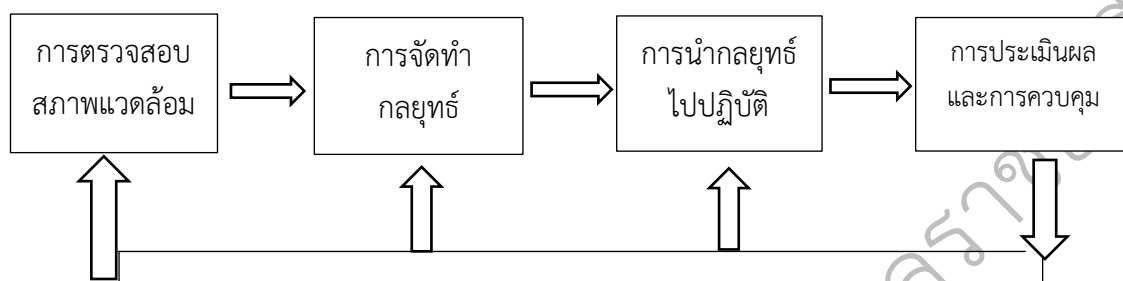
จากนิยามของการบริหารเชิงกลยุทธ์สรุปได้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่มีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร

2.4.2 แบบกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของวีลเลนและฮังเกอร์ (Wheelen and Hunger)

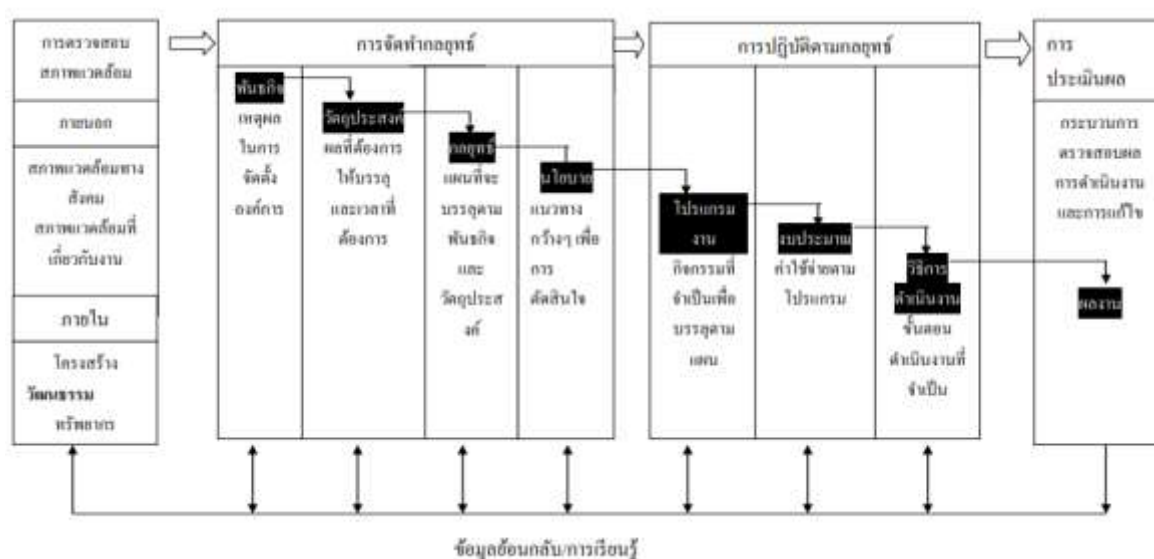
ในปี 2000 Wheelen and Hunger (2000) ได้นำเสนอตัวแบบกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ในหนังสือ “Strategic Management and Business Policy” โดยได้จัดแบ่งขั้นตอนพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- (1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental Scanning)
- (2) การจัดทำกลยุทธ์ (Strategy Formulation)
- (3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation)
- (4) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control)

โดยนำเสนอขั้นตอนพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ดังภาพที่ 2.1 และนำเสนอตัวแบบจำลองของการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์
ที่มา: Wheelen and Hunger (2000: 9)

ภาพที่ 2.2 ตัวแบบจำลองของการจัดการเชิงกลยุทธ์
ที่มา: Wheelen and Hunger (2000: 9)

จากตัวแบบแนวคิดเรื่องกระบวนการจัดการที่กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้เขียนจึงได้จัดแบ่งขั้นตอนกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.4.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร (Environment Analysis)

ในการวางแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารหรือนักกลยุทธ์ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนจะต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกิจการและทำการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านั้น โดยทั่วไป

แล้วจะมีการจัดแบ่งปัจจัยสภาพแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยที่เรียกว่า สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) โดยจะทำการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) หรือที่ทั่วไปนิยมเรียกว่าการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ซึ่งจะได้ศึกษารายละเอียดในบทต่อไป

สิ่งที่ควรระมัดระวังในขั้นตอนนี้ คือ การวิเคราะห์จะต้องวิเคราะห์ด้วยความจริงที่ถูกต้อง ไม่ใช่ข้อคิดใด ๆ ในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นจริง ซึ่งจะนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ เพราะหากข้อมูลที่ได้อาจไม่ถูกต้องแล้ว จะทำให้การวางแผนกลยุทธ์ในขั้นตอนต่อ ๆ ไปเกิดความผิดพลาดได้

2.4.2.2 การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation)

หลังจากได้รับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการข้างต้นแล้ว ผู้บริหารหรือนักกลยุทธ์ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนกลยุทธ์ จะต้องเอาข้อมูลที่ได้มาใช้ในการกำหนดวิธีหรือทางเลือกในการทำงานที่เป็นไปได้และตัดสินใจเลือกวิธีที่ดีที่สุดที่เรียกว่า “แผนกลยุทธ์” มาเป็นสิ่งที่จะนำไปใช้ปฏิบัติจริงในกระบวนการนี้บางครั้งผู้บริหารหรือนักกลยุทธ์อาจจะต้องกลับไปทบทวนและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์รวมถึงพันธกิจขององค์กรใหม่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบัน หรือเพื่อความเหมาะสมของกลยุทธ์ที่สามารถนำมาใช้ได้จริง

2.4.2.3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategic Implementation)

แผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้อย่างสวยงามในขั้นตอนอาจกลายเป็นแค่เศษกระดาษที่ไร้ค่าสำหรับองค์กร ถ้าหากองค์กรไม่สามารถนำแผนกลยุทธ์นั้นมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม การนำกลยุทธ์ไปใช้ปฏิบัติจึงถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้เพราะการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จจะต้องเกิดขึ้นจากความเข้าใจและความร่วมมือของคนทั้งองค์กร โดยมีผู้บริหารระดับสูงเป็นกลไกที่สำคัญ ในการเป็นผู้นำที่จะผลักดันให้ทุกคนในองค์กรนั้นมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ขณะเดียวกันก็ต้องคอยให้การส่งเสริม เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายของแผนกลยุทธ์นั้น ซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมอันเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

2.4.2.4 การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ (Strategic Evaluation and Control)

เป็นกระบวนการสุดท้ายในการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยจะต้องทำการติดตามตรวจสอบและประเมินผลว่า การดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จตามที่ต้องการหรือไม่ โดยรวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและหาวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาจทบทวนปรับเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบัน

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่มีลักษณะเด่นในเรื่องของความยืดหยุ่นในการทำงาน ดังจะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการสามารถทบทวน ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงตลอดเวลา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กมลพรรณ พึ่งดวง (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ (1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครจำนวน 86 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ หลักคุณธรรมและจริยธรรม กับ หลักความเสมอภาค ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือ หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้หลักการตอบสนอง ตามลำดับ (2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียน คุณภาพโดยทั่วไป ความใส่ใจในงาน ความพึงพอใจในงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตน์ชนก พรหมณศิริ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือและ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่า t-test ซึ่งผลจากการวิจัย

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.23) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนพื้นที่ภาคเหนือ รายงานในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะและความต้องการสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จในสถานศึกษา คือ (1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และสามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง (2) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความยุติธรรม และ (3) ผู้บริหารต้องสามารถขจัดความขัดแย้ง และความเสียงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับองค์กรได้อย่างทันทั่วทั้งที่

ปราโมทย์ แสนกล้า (2562) ทำการศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา (2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา (3) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประชากร คือผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1,332 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 297 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการสถานศึกษา แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับหลักธรรมาภิบาล โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ คุณธรรม ความเสมอภาคและความโปร่งใส (2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์หลักธรรมาภิบาลร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 55.50

รัตนา อาสาทำ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุการบริหารเชิงกลยุทธ์และหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของ

เจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหาร หัวหน้าสายงาน หัวหน้าส่วนงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 895 คน คำนวณจำนวนตัวอย่างโดยวิธีของ Taro Yamane และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 227 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ (2) หลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ ด้านกำหนดกลยุทธ์ ด้านวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ และ (3) หลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ (4) การบริหารงานเชิงกลยุทธ์และหลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และมีอิทธิพลสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 73.60 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) = .736 ได้

กรณีการ บุญพิคำ (2563) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคามและเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จำนวน 72 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 1 ฉบับ 34 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.26-0.89 มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.61 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise) ผลการวิจัย

ปรากฏดังนี้ 1. ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านการบังคับบัญชา (X_2) และปัจจัยด้านงบประมาณ (X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกันได้ร้อยละ 42.60 ($R^2_{adj}= .426$) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (E_{est}) เท่ากับ 2.344 2. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือการบังคับบัญชา (X_2) และงบประมาณ (X_4) อธิบายความผันแปรของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุได้ร้อยละ 42.60

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์ (2563) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 336 คน แบ่งออกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน ครูผู้สอน จำนวน 246 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .98 ด้านที่ 2 ประสิทธิผลโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ One - Way ANOVA ใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's product - moment correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับมาก (3) ปัจจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน พบว่า สถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) ประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน พบว่า สถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็น

ไม่แตกต่างกัน ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็น (5) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (6) ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย หลักมุ่งเน้นฉันทามติหลักประสิทธิภาพ หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักความโปร่งใส และหลักประสิทธิผล มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียน โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียนร้อยละ 81.50 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 19.435 (7) แนวทางการพัฒนาปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนา จำนวน 6 หลัก ได้แก่ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิภาพ หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักความโปร่งใส และหลักประสิทธิผล

ศิรินคร โพธิพล (2563) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดการันคว้ออิสระเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านการวางแผน และด้านหลักธรรมาภิบาล ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ที่มีส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผน และปัจจัยด้านหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดโดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือข้าราชการลูกจ้างประจำ พนักงานราชการผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 142 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยด้านการวางแผนและปัจจัยด้านหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01

วิชญกรณ์ โคตมี (2564) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการ

บริหารงานพัสดุและระดับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในจังหวัดบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 291 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การควบคุมพัสดุ ($\bar{X} = 4.04$) การแจกจ่าย ($\bar{X} = 4.01$) และการจัดหาพัสดุ ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ (2) ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.30$) ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.14$) และด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ (3) การบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ โดยผลการจัดหาพัสดุ มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .231$) รองลงมา คือ การบำรุงรักษา ($\beta = .225$) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .250 อธิบายได้ว่าการบริหารงานพัสดุนำมาซึ่งประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ ได้ร้อยละ 25.00 (Adjusted $R^2 = .250$) (4) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในจังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความคุ้มค่านั้นควรการสนับสนุนให้บุคลากรที่รับผิดชอบงานพัสดุเข้าอบรมเพื่อจะได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญงานพัสดุ เปรียบเกี่ยวกับงานพัสดุอยู่เสมอ เพราะระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับพัสดุมักมีการแก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องก้าวไปให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ควรจัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์พร้อมที่จะใช้ในการปฏิบัติงานมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมกับงานพัสดุ ในการเก็บข้อมูล จัดทำเอกสารและเรียกข้อมูลที่จำเป็นได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย ควรมีการสำรวจและประเมินผลอุปกรณ์ในสำนักงานที่มีอยู่ว่าอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

สุภารัตน์ บาลนาคม (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และหาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

การวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนหัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 318 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 85 คน หัวหน้างานพัสดุ จำนวน 85 คน และเจ้าหน้าที่งานพัสดุ จำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ปัจจัยในโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .965 ด้านที่ 2 ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มีค่าความเชื่อมั่น .877 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ t-test, One-Way ANOVA ใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยทางการบริหาร และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยทางการบริหาร และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ปัจจัยทางการบริหารในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (4) ปัจจัยทางการบริหาร และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัสดุแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน (5) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหาร และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (6) ปัจจัยทางการบริหารในโรงเรียน ด้านการบริหารองค์กรด้านงบประมาณ ด้านการกำหนดความต้องการ และด้านการวางแผน มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ร้อยละ 61.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 2.29240 7. ปัจจัยทางการบริหาร ที่ควรได้รับการพัฒนา มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดทำแผนการจัดหาพัสดุและแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (2) ปัจจัยด้านงบประมาณ โรงเรียนควรจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ตามผลผลิตหรือโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปี (3) ปัจจัยด้านการกำหนดความต้องการ ต้องมีการสำรวจความต้องการใช้พัสดุจากผู้ใช้งานจริงและดำเนินการจัดหาพัสดุให้มีอยู่อย่างเพียงพอต่อความต้องการ และ (4) ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร ควรมีการประชุมจัดตั้งงบประมาณในแต่ละโครงการของงาน 4 ฝ่ายร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้เหมาะสมในแต่ละงาน

ชุดิมา ศรีจันทร์ (2565) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการงานพัสดุที่มีประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยนครพนม การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อกลยุทธ์การจัดการงานพัสดุที่มีประสิทธิผลของงาน (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การจัดการงานพัสดุกับประสิทธิผลของงาน (3) เพื่อศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์การจัดการงานพัสดุที่มีต่อประสิทธิผลของงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จำนวน 39 คน ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีความแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และการมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การมุ่งเน้นแลกเปลี่ยนความรู้มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของงานด้านคุณภาพของงาน และการมุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนา มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของงานด้านความพึงพอใจในงาน

อัญชน ชมชื่นพุกษา (2565) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอแม่ลาน้อย จำนวน 145 ตัวอย่าง โดยวิธีการคัดเลือกแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานพัสดุ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหารงานพัสดุ ได้แก่ การจำหน่ายพัสดุ การควบคุมพัสดุ การจัดหาพัสดุ และการบำรุงรักษา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุได้ร้อยละ 75.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ด้านสภาพสังคม ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุได้ร้อยละ 74.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ประกอบการดำเนินงานและพัฒนางาน ต่างทำให้เกิดประสิทธิผลในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญ ดังผลการศึกษ

รัตน์ พรหมณศิริ (2560) ว่าด้วยเรื่องการศึกษาหลักธรรมาภิบาลกับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ปราโมทย์ แสนกล้า (2562) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานด้านพัสดุ โดยใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์และหลักธรรมาภิบาล ย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุอย่างมีนัยสำคัญ ศรินธร โพธิพล (2563) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเขตเทศบาลบึงกาฬ มีผลต่อความคุ้มค่าคุ้มทุน มีระบบในการบริหารจัดการอย่างสะดวก รวดเร็ว วิษณุกรณ์ โคตรมี (2564) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปัจจัยที่ศึกษา สามารถนำมากำหนดความต้องการ วางแผน และเป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านพัสดุ อย่างมีนัยสำคัญ สุภารัตน์ บาลนาคม (2564) จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน การจำหน่าย การควบคุม การจัดหา รวมถึงการบำรุงรักษา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ อัญชัน ชมชื่นพุกษา (2565)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี ผู้วิจัย ได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้านพัสดุองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ภายใต้ระเบียบการบริหารงานพัสดุ กระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง และบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้นำแนวทาง การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และการควบคุมดูแลและประเมินกลยุทธ์ ร่วมกับการใช้หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม เป็นตัวแปรต้นที่ทำการศึกษา และติดตามตัวแปรตาม คือประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุ มีตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพ ดังนี้ การให้บริการอย่างเท่าเทียม การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา การให้บริการอย่างพอเพียง การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และให้บริการอย่างก้าวหน้า